

SMERENIA, REAZEM AL BLÂNDEȚII

Pr. lect. univ. drd. Ionel Ostache

Într-o lume secularizată ce tinde tot mai mult spre egoism, răceală, sex, violență și destrămarea familiei, este bine ca remediu moral-creștin să redescoperim, să trăim mai mult în comuniune, smerenie și blândețe. În cele ce urmează, mă voi opri la cele două virtuți: smerenia și blândețea care trăite și practicate vor aduce, fără doar și poate, un plus de fericire și mulțumire pentru persoanele practicante și mai ales comuniunea creștină și socială.

Smerenia este virtutea esențială, fără de care nu ne putem desăvârși. Prin smerenie înțelegem că trebuie să ne socotim înaintea lui Dumnezeu ca fiind păcătoși și că nu facem nimic bun de la noi, ci doar prin Dumnezeu.

În împărăția lui Dumnezeu nu putem intra, decât numai în stare de smerenie, făcându-ne asemenea lui Hristos „*Care S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând...*“ (Filipeni 2, 7). Înțeleptul Solomon în pildele sale remarcă: „*Mai mult prețuiește un om smerit, dar harnic, decât unul mândru, dar lipsit de pâine*“ (Pilde 12, 9). Smerenia este opusul mândriei. Mândria a pierdut pe Lucifer, coborându-l din înaltul cerului până în adâncurile pământului.

După cum mândria este începutul tuturor relelor (Isus Sirah 10, 12), tot așa smerenia este temelia tuturor virtuților. Mântuitorul așază sărăcia cu duhul, adică smerenia „la începutul drumului către fericire“¹. Smerenia nu înseamnă o anulare a propriei noastre personalități, ci o golire de propria noastră mândrie, văzându-ne pe noi mai prejos decât ceilalți înaintea lui Dumnezeu. Cuviosul Isaia Pustnicul vorbind despre smerenie zice: „Iar fapta smereniei este tăcerea, a nu se certa, supunerea, a căuta cu privirea în jos, a se păzi pe sine de minciună, a nu se lăsa prins în vorbirea deșartă, a nu se împotrivi celui mai mare, a nu voi să se impună cuvântul său, a răbda

1. Protos. lector dr. Justinian Cârstoiu, *Desăvârșirea creștină în Epistolele Sfântului Apostol Pavel*, Editura Bucura Mond, 1996, p. 219.

defăimarea, a urî odihna, a nu supăra pe cineva...².

„Smerenia părănd a fi autoreducere la nimic este, în final o revenire a firii noastre la starea de fereastră a infinitului și de încăpere goală menită să se umple de lumina dumnezeiască³. Smerenia este cea care ne deschide porțile cerului, după cum ne încredințează Petru Damaschin. „Aceasta este ușa împărăției. Și cel ce a intrat prin ea vine la Dumnezeu, iar fără ea, este zadarnică toată osteneala și cu multe dureri drumul. Prin ea vine harul și se păzesc darurile...“⁴.

Însuși Mântuitorul ne poruncește să ne smerim, „*căci oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța...*“ (Luca 14, 11).

Lucrarea smereniei este paradoxală: „Cu cât te smerești mai mult, cu atât vei fi mai înălțat pe culmile sfințeniei și, dimpotrivă, cu cât te înalți pe tine mai mult, cu atât afli prilejul să te smerești mai adânc“⁵.

Smerenia trebuie să devină temelia vieții în Hristos, „pentru că orice nevoie trebuie să se întemeieze pe smerenie“⁶. Ea este „ca și o scară ce ne duce la Dumnezeu; unii urcă până la a treizecea, alții până la a șaiszecea, alții până la cea de-a o sută. La aceasta din urmă ajung cei ce s-au eliberat de patimi, la cea din mijloc cei viteji, la cea dintâi însă, toți cei ce vor...“⁷.

Sfântul Maxim Mărturisitorul zice că smerenia este călăuză spre dragostea lui Dumnezeu. „Cel ce se teme de Domnul are pururea ca însoțitoare smerenia și prin gândurile acesteia vine la dragostea și mulțumirea de Dumnezeu“⁸. Nu ne naștem cu virtutea smereniei, ci o dobândim pe parcursul vieții. Sfântul Isaac Sirul spune despre ea că este „o putere mistică pe care o primesc Sfinții cei desăvârșiți și nu se dă puterea aceasta decât numai celor desăvârșiți în virtute, prin puterea harului, pe cât încap în marginile firii“⁹.

Cuviosul Siluan Athonitul scoate în evidență două feluri de smerenie:

2. *Filocalia*, vol. XII (Cuviosul Isaia Pustnicul), Editura Harisma, București, 1991, p. 150.

3. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Trăirea lui Dumnezeu în Ortodoxie*, Editura „Dacia“, Cluj-Napoca, 1993, p. 150.

4. *Filocalia*, vol. V (Petru Damaschin), Editura Harisma, București, 1995, p. 229.

5. Pr. Ioan C. Teșu, *Teologia necazurilor*, AFMC Cristiana, București, 1988, p. 122.

6. Jean Kovalesky, *Fericirii nebuni pentru Hristos*, Editura Anastasia, București, 1997, p. 70.

7. Sfântul Ioan Scărarul, *Scara raiului*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998, p. 397.

8. *Filocalia*, vol. II. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, Editura Humanitas, București, 1999, p. 59.

9. Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoie*, Editura Bunavestire, Bacău, 1997, p. 99.

„Smerenia ascetică a omului generată de conștiința păcătoșeniei proprii și smerenia lui Hristos, prima trebuie să se transforme în cea de-a doua. Smerenia lui Hristos nu e altceva decât modul de existență veșnic al Fiului lui Dumnezeu în sânul Sfintei Treimi, descoperit în iconomia pogorârii și kenozei Sale mântuitoare pentru voi până la iad”¹⁰.

Cel smerit se mulțumește totdeauna cu „ceea ce i se dă; el nu cârtește, pe când cel mândru, chiar dacă ar fi băgat cu forța în rai, nu și-ar găsi aici odihna, ar fi nemulțumit și ar spune: De ce n-am primul loc? Sufletul smerit e plin de iubire și nu caută să fie primul, ci dorește binele pentru toți oamenii și se mulțumește cu orice”¹¹. Efectele sau roadele smereniei sunt multiple. Despre ele ne vorbește Sfântul Ioan Scărarul în mod magistral: „Cel ce s-a unit cu smerenia ca și cu o mireasă este bun, blând, umilit, milostiv, senin mai mult decât toți oamenii, vesel, supus, nesupărăcios, privighetor, sânguitor, într-un cuvânt nepătimaș, precum spune Psalmistul «Domnul și-a adus aminte de noi întru smerenia noastră»”¹².

Se poate vorbi și despre o falsă smerenie, aceea care nu mișcă inima, adică nu se smerește din inimă, ci doar spune vorbe de smerenie sau folosește un limbaj diplomatic pentru a crea o impresie de smerenie.

Jean Kovalesky spune că pentru a dobândi smerenia avem la dispoziție două mijloace: „Conștiința totalei noastre dependențe față de Dumnezeu și conștiința neputinței morale a omului”¹³.

Cei care am dobândit virtutea smereniei, este absolut necesar s-o dobândim și pe cea a blândeții urmând pe Hristos: „*Învățați de la Mine că sunt blând și smerit cu inima*” (Matei 11, 29). Celor care vor fi blânzi le promite Dumnezeu moștenirea pământului, spunând: „*Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul*” (Matei 5, 5).

Psalmistul David remarcă: „*Domnul înalță pe cei blânzi și smerește pe cei păcătoși până la pământ*” (Psalmul 146, 6).

Thomas Špidlík analizând blândețea spune: „Blândul este deci acela care se înfurie numai când este nevoie, pentru motive care o merită și lasă

10. Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Editura Deisis, Alba-Iulia, 1994, p. 21.

11. Idem, p. 73.

12. Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 389.

13. Jean Kovalesky, *op. cit.*, p. 71.

să izbucnească sentimentele numai în limite raționale¹⁴.

Sfântul Ioan Scărarul definește blândețea ca fiind „starea nemișcată a sufletului atât de necinstiri, cât și față de laudă...”¹⁵.

Virtutea blândeții este greu de dobândit de către cei mânioși din fire, dar cu atât mai mare este răsplata. Blândețea este, așadar, opusul mâniei. Sfântul Maxim Mărturisitorul zice că blândețea este cea care „păzește iuțimea netulburată”¹⁶.

Virtutea blândeții este cea care „potolește focul aprins al mâniei, stabilește liniștea în suflete și pacea între oameni. Ea se naște după ce, prin răbdare, au fost eliminate din fire patimile mâniei”¹⁷.

Părintele Dumitru Stăniloae spune că prin blândețe ne asemănăm din ce în ce mai mult cu Dumnezeu, pregătindu-ne să urcăm treapta nepătimirii. „Prin blândețe, omul a făcut pasul decisiv spre unificarea firii omenești din el cu firea omenească din ceilalți. Blândețea anticipează odihna lină a nepătimirii, adică a liniștii care este, totodată, lipsa de patimi egoiste”¹⁸.

În concluzie, smerenia și blândețea sunt doar virtuți esențiale, pe care le dobândim pe parcursul vieții. Ele sunt trepte sau scări pe care trebuie să pășim în vederea urcușului duhovnicesc spre mântuire, spre Dumnezeu. Cum e să fii smerit și blând? E bine, e fericire, e mulțumire, e comuniune cu Dumnezeu și semenii, e mântuire!

14. Thomas Špidlík, *Izvoarele luminii*, Editura Ars Longa, Iași, 1995, p. 234.

15. Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 260.

16. *Filocalia*, vol. II (Sfântul Maxim Mărturisitorul), p. 64.

17. Protos. lector dr. Justinian Cârstoiu, *op. cit.*, p. 213.

18. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, p. 145.